

Heinrich Pauli Heinrich Starck

De Phthisi Theses Medicae, Ad Publicam Disputationem in almâ Rostochiensium Academia propositae

Rostochii: Reusnerus, 1601

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729694356>

Druck Freier Zugang

Inacs.)

Pänlli, Heinrich

Reop. Starzke, Heimr.

R. M. med. 1601

ΣΥΝΘΕΩ.
DE PHTHISI

Theses Medicæ,
AD PUBLICAM DISPUTA-
tionem in almâ ROSTOCHIENSIVM
Academia propositæ,

Quas

SVB PRAESIDIO

HEINRICI PAULI MEDICINÆ
Doctoris & Professoris or-
dinarij,

tutabitur

HEINRICVS STARCKE
Neoburg. VWestph.

Promulgabitur autem in Auditorio magno,
XII. Septembris.

Clar. Viro
Dn. Nigrino I u i
mittet resp.

ROSTOCHII
Excudebat Christoph. Reufnerus. Anno 1601.

DEPT. HIST.
Theater Medicin.
AD. PUBLICAM DARE
HOMINIBUS IN ANIM. OSTENSIBILE
Medicinae praecepta

Universitäts-
Bibliothek
Rostock

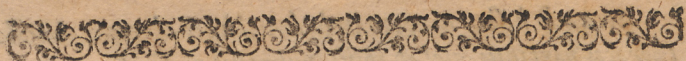
HEINRICH VON STARCK
DOKTOR DER MEDICINAE

HEINRICH VON STARCK
Medicus V. V. V.

Practische Anatomie
des Menschen

ROSTOCK
Excudit: Carl Christoph Reclamius Anno 1791

THESIS I

Φilos Hippocrati, aut Φιλον Atheniensibus Στοιχαστικῶν δια-
στα, nunc quoq; Latinis scriptoribus phthisis vel tabes nun-
cupatur.

2. Celsus quidem latinus sumit vocabulum tabis quam phthisis,
& illa dividit in καχεξία, αρεσφία & phthisin propriè dictam.
3. Verum aliqui recentiorum καχεξία non tabi sed hydropi re-
ctius subijciunt, cum fungosâ mole, quâ corpus extendit, λευκο-
πνευμονία manifestissimè emuletur, & diuturnitate temporis
non rarò in eandem degeneret.
4. Αρεσφία quoq; rectè tantum ad tabem vel phthisin referunt,
quatenus hac impropiè vel communiter sumta omnem totius
corporis extenuationem denotat, undecumq; etiam originem tra-
here deprehendatur.
5. Eandem censuram subeunt marasmus, tabes dorsalis (quam
Hippocrates novis maritis & veneri indulgentibus familiarem
esse innuit) tabes renalis; tabes ἰσχυρῶν, ἐμπύημα, asthma, exul-
ceratio aspera arteria vel mediastini, & similes affectus, qui sine
pulmonum ulcere corpus attenuant.
6. Phthisis enim propriè dicta, (de qua sola nunc sermo erit) est
extenuatio totius corporis cum crebra tussi, & parva febre pro-
pter insanabilia pulmonis ulcera.
7. Hic pars affecta pulmo est; & si considerantur ulcera phthi-
sis est morbus in solutione continui: si verò inveterata macies
consideratur ad diminuta quantitatis vitia quodammodo re-
ferri potest.
8. Talis pulmonum exulceratio multifariam oritur. Primò à
materia multa, maximè vero ab acri & exedente, ut salsa aut
biliosa, è cerebro in pulmones dilabente, aut etiam è corde alijsve
partibus in eosdem ejecta.

A 2

Secun

12

13

9. Secundo à sanguine, quando is vel à cerebro aut faucibus aut thoracis partibus, vel ab ipsius pulmonis vase aliquo rupto aut aperto, in ipsam pulmonum substantiam dimanat, aut eandem per transudationem irrigat, atq; ex mora computrescens, non solum vasorum tunicas, sed etiam ipsam carnem pulmonis corrodit.

14

10. Tertio à pure, quod in precedente aliquo morbo ipsius pulmonis aut thoracis aut vicinarum partium corrumpitur, ut in peripneumonia, variolis, angina, pleuritide; si vomica intra quadraginta dies non repurgatur.

11. Quarto, (quod tamen raro accidit) à calculo in pulmone concreto.

12. His causis non ineptè annumeratur vitiosa vel tabifica corporis constitutio, qua deprehèditur in pulmone, thorace, & capite.

15

13. In pulmone quidem propter mollitiem nativam, & cavitates multas excipiendis fluxionibus idoneas, & excernendis ineptas, atq; ab ortu, quasi hereditario jure, acceptum vitium. Hinc Hippocrates phthisin inter morbos hereditarios collocat: & multi in familijs jam ab ipso ortu & à parentibus latente vitio, interdum cum cruenta screatione, interdum citra hanc contabescunt, etiamsi nulla aut cerè minima destillatio è cerebro aut aliunde procumbat.

14. In thorace verò propter angustiam in latum ac profundum compressam, collumq; oblongum & gracile.

15. Deniq; in capite propter imbecillitatem, quacung; ex causa natam ob quam facile impletur.

16. Externa causa recensentur, àer nimis calidus vel frigidus, venti boreales; malignus vapor antri subterranei, vel officinarum metalla fundentium; aut calcem adurentium, & imprimis hydargyrum, antimonium, arsenicum, vitriolum.

17. Similiter plurimum nocet halitus alterius phthisici per inspirationem attractus, teste Galeni & aliorum experientia.

18. Insignem quoq; noxam in spiritu felium se observasse narrat
Matthio.

3

Matthiolus, cuius verba huc transferre non piget. Novi, inquit, quosdam, qui cum felibus adeo delectarentur, ut nunquam sine ipsis dormitum abirent, attracto inde diutius aeris vehiculo eorum spiritu, in tabem & marasimum incidere, quibus postremo confecti diem suum obierunt. Nec diu est, quod in quodam monachorum canobio universa perijt familia, magno felium numero & contubernio, Vid. lib. 6. comment. in Dioscoridem cap. 25.

17 19. Porro, malum hoc excitant omnia acria & salsa, tam alimenta quam medicamenta, ut sinapi, raphanus, piper: Venena, ut lepus marinus: vociferationes intense; hamorrhoidum & mensium suppressio, violenta pectoris contusio, pulmonis vulneratio. In summa, quaecumque exulcerationi occasionem aliquam praeberere possunt.

SIGNA.

20. Malum hoc subdole insidias struere non vanam conjecturam prospicimus, si post destillationem acrem aut diuturnam raucedinem, aut sputum sanguinis, frequens tussis negotium facessit, & per eam materia cruenta, sordida, purulenta, & tandem pus ipsum extruditur.

21. Cum his suspicionem adauget febris lenta & continua, processu temporis in hecticam transiens, statimque a cibo invalescens, atque cum hac pulsus parvus, languidus, non nimium celer.

22. Idem praestat totius corporis extenuatio, in qua oculi excavantur; facies livescit, sed mala per intervalla rubent, extrema digitorum calent, ungues incurvantur, denique miser homo vix ossibus haerens, in horrificum seleton redigitur.

23. Certissimam autem phthisis indicium emicat, si una cum pure ipsius pulmonis substantia aut vena aut arteria aliqua portio per tussim rejicitur, idque sine omni vel saltem cum exiguo dolore, qui in ulcere faucium vel thoracis locum affectum satis superque affligit.

24. Oportet autem pus a pituita distinguere, quod sit per sputum ex imo pectore eductum & sine mora aquae calenti injectum. Pus ibi in fundum descendit & facillime ex agitatione dissolvitur, contra vero pituita. Deinde pus minus abbeccat, sed magis nares offendit.

25. His notis per sputum pulmo exulceratus recte dignoscitur, minime.

verò per urinæ examen: licet eam nasutula spagyricorum turba, Thurneuseri exemplo, decoquat, & nonnullos impostores proferat, qui ad summam impudentiam procedentes, ex fallacissima & prorsus abominabili illâ urinâ cocturâ, non solum ulcera pulmonis sed etiam exactam eorum quantitatem effrangi cum jaëtantia indicare, nihil erubescunt.

Prognostica.

26. Phthisis est morbus longus qui protrahitur interdum in unum vel plures annos, si non succedit morbo acuto. Tunc n. plerumq; intra quatuor menses interimit.
27. Autumnus phthisicis malus, item ver.
28. Tabes sunt maximè at a tribus à 18. anno usq; ad trigesimũ quintum.
29. In habitu tabido cum febre apparentes fluxiones in gingivas & dentes malum.
30. Tabes periculosissima qua à rupta vena crassa sunt, & destillatione à capite.
31. A sanguinis sputo puris sputum, malum. A puris sputo phthisis & fluxus. Cum vero sputum retinetur, moriuntur.
32. A sanguinis vomitione tabes, & puris superne eruptio, à tabe fluxio de capite; à defluxu alui profluvium, ab alui profluvio retentio purgationis superioris, à retentione mors.
33. Qui tabe infestantur, si sputum quod extusiunt carbonibus injectum vel vase impositum graviter olet & capilli defluunt, lethale.
34. Quibus tabidis exspuentibus in marinam aquam pus in fundum desidet, lethale in brevi.
35. Si tabe detento profluvium alvi supervenerit, lethale.
36. Pruriginosa corpora post suppressam alvum in tabidis, malum.

Curatio.

37. Inveterata pulmonũ ulcera omnino non sanescunt; recentia certè cicatricem vix recipiunt, quoniam admodum mollem habent substantiam & putredini aptam, & medicamenta difficillimè eò descendunt, & materia educenda liberum exitum non invenit, sed tussè eijcitur, qua violenta agitatione dilaniat, & ulcera consolidari impedit.
38. Vbi tamen curatio tentanda erit, varia adhibeantur remedia, pro-

ut cause alicujus impetum prohibere, materiam purulentam abstergere, & educere; ulcus bene expurgatum callo occludere, febrem contemperare, corpusq; extenuatum redintegrare usus postularerit.

39. Itaq; (quantum ad dietam) phtisicus degat in acre puro, temperato, sed aliquantulum sicciore; somnum capiet longiorem nocturnum, minime statim post cibū: iram, mororē & venerem studiosissime fugiat.

40. Bis terue, vel sepius, sed semper parçè cibum concoctū facilem, euschymum, plurimum & solide nutrientem, modico sacchari conditum, & tempore consolidationis assum magis quam elixum assumat, nihilq; acre, salsum, & acidum degustet.

41. Speciatim verò, pro varietate indicationum, eligantur panes secalini, triticei, in principio cum modico farinae hordeacea subacti, ova sorbilis, pulli gallinacei, turdi, perdices, avicula montana, hædi, verveces, juveni, vituli, capreoli, lepusculi, pedes porcorum & aliorum (quæ modò nominata sunt) domesticorum animalium: pisces friabiles, saxatiles, juscula carniū, & gelatina, pulmenta ex amylo, milio, oryza, caseus recens, uvæ passa, ficus, pistacia, pinea, amygdale, panes Martij, pyra tosta.

42. Potus sit cerevisia suavis & mediocris notæ; melicratum dilutum, lac amygdalinum, ptisana, decoctum hordei ustulati, uvæ passis, ficibus, liquiritiâ, aniso vel conservâ rosacæ medicatum. Vinum verò, ubi vires prostratæ id requirunt, dulce, tenue, dilutum offeratur.

43. Præ omnibus a. alimentis eximias dotes possident cochleæ & cancri: Ex quibus, quomodo varia decocta, electuaria, massasvè solidas conficere, aut aquas arte chymica elicere oporteat, elegantiorum prætorum libri luculenter edocent.

44. Lac quoq; (sed febris intensa eo interdicit) in phtisicis summam palmam obtinet; præcipuè verò muliebre, ab ipsis uberibus haustum; à quo si quispiam abhorruerit, asinum, caprinum, vaccinum, recens mulctum tempore matutino vel stomacho à cibis vacuo, propinetur.

45. Vt a. lac voto magis respondeat, chalybs vel lapilli candentes semel atq; iterum in eo exstinguantur, & tum maximè, cum simul abvum præcipitem retardare necessitas urserit.

Quod

46. Quod si etiam lac ante emulsionem quodammodo alterare animus fuerit, alie-
num non erit, lactucam, cichorium, feniculum, hyssopum, plantaginem, vel folis
quercina pecoribus pro pabulo tempestive obijcere.
47. Quod ad reliquam curationem spectat, si humor è cerebro vel aliunde profluens
pulmones inundaverit, is omni studio intercipiatur, sed minime apoplegmatismis,
fortiter purgantibus aut vomitum cientibus.
48. Postea syrupi de tusilagine, de hyssopo, veronica, marrubio; & tandem loboch
de pino, de pulmone vulpis, syrupus & condita radix symphyti, bolus Armena, ma-
stix, sanguis Draconis, corallum preparatum, & alia ejusmodi cum syrupo violarum,
liquiritie, aut aquis vel decoctis pectoralibus temperata praebeantur.
49. Frequentissimus etiam sit usus conserva rosacea, quam Avicenna & alij plures
magne auctoritatis medici, tanquam divinum auxilium ad caelum usq. evehunt; &
si forte nimia adstrictione materiam importune suspendit, aliquem idoneum syrupum
permiscere, adhortantur.
50. Ex chymicis (qua recte preparata digna laude non privamus) Paracelsus ex-
tracto consolida & vulgus Empiricorum floribus sulphuris non infimum locum attri-
buunt.
- § 1. Thurneiferus verò auri & corallorum tincturis audacter periculum facit, easq.
in vino & aqua vitae assumere sine omni judicio consulit.
- § 2. Hic praemonere opera pretium est, nonnullos Pseudomedicos, execrabiles re-
rum publicarum pestes, spiritum virioli mangonico fuco adulteratum pro predictis
vel similibus pretiosis tincturis substitueret, atq. ita non minus vitae quam pecuniae alic-
na insidiari.
- § 3. Est quidem vitriolum chymicè elaboratum contra multos affectus praestantissi-
mum remedium, sed an ulcera pulmonum habitusq. macilentus ejus violentiam per-
ferre possint, adhuc sub judice lis est.
- § 4. In principio tamen oleum calcanti aded suspectum non habet Capiivaccius,
sed duas guttulas in aqua plantaginis vel rosarum commodè dilui opinatur.
- § 5. Restant externa remedia. Verùm cum propter profundum pulmonis situs
vim magnam non habeant in illis sermonem protrahere non placet. Potest ta-
men, ad relaxandas vias thorax butyro recente non salito, medullâ cervinâ, vel
oleo amygdalarum dulcium, non sine fructu illini.

Matthiolus, cuius verba huc transferre non potest, qui cum felibus adeo delectaretur, ut nunquam abirent, attracto inde diutius aeris vehiculo eo & marasimum incidere, quibus postremo confecta. Nec diu est, quod in quodam monachorum cœnobia, magno felium numero & contubernio, V Dioscoridem cap. 25.

17 19. Porro, malum hoc excitant omnia acria & quam medicamenta, ut sinapi, raphanus, piper: nus: vociferationes intense; hemorrhoidum & dolenta pectoris confusio, pulmonis vulneratio, exulcerationi occasionem aliquam præbere possunt.

SIGNA.

20. Malum hoc subdole insidias struere non videmus, si post destillationem acrem aut diuturnatum sanguinis, frequens tussis negotium facessit cruenta, sordida, purulenta, & tandem pus ipsius.

21. Cum his suspitionem adauget febris lentæ temporis in hæciticam transiens, statimque à cæca hac pulsus parvus, languidus, non nimium cæcus.

22. Idem præstat totius corporis extenuatio, in facies livescit, sed male per intervalla rubentem lent, unguis incurvantur, denique miser homo horrificum secleron redigitur.

23. Certissimum autem phthisis indicium emicet pulmonis substantia aut venæ aut arteriæ aliquæ citur, idque sine omni vel saltè cum exiguo dolore vel thoracis locum affectum satis superque.

24. Oportet autem pus à pituita distinguere, imò pectore eductum & sine mora aquæ calenti in aquam descendit & facillimè ex agitatione dissoluta. Deinde pus minus abbeat, sed magis natum.

25. His notis per sputum pulmo exulceratus re-

3
uit, quos-
ormitum
n tabern
obierunt.
perijt fa-
rment. in

alimenta
ous mari-
ressio, vi-
quacungz

à prospici-
aut spu-
materia

processu
atq; cum

avantur;
itorum ca-
erens, in

pure ipsius
usim rej-
ere fauci-

sputum ex
ibi in fun-
verò pitui-

ur, minimè
verò

